

Correspondentieadres: Postbus 75201, 1070 AE Amsterdam, Nederland

24 januari 2019

Graag maken wij gebruik van de gelegenheid om te reageren op het wetsontwerp dat de regels bepaalt aangaande de verdeling van pensioen bij echtscheiding. Wij gaan in onze reactie in hoofdzaak in op twee thema's: de geslachtsneutraliteit en de praktische uitwerking voor premieovereenkomsten. Maar eerst merken wij op dat we de kern van het ontwerp ten volle ondersteunen. De opzet om de verdeling in geval van echtscheiding automatisch in gang te zetten, tenzij de ex-gehuwden anders aangeven, is wat ons betreft een aanzienlijke verbetering. Het doorbreken van de onderlinge afhankelijkheden tussen de ex-gehuwden, zoals die in geval van verevening blijft bestaan, vergroot – in beginsel - de administratieve eenvoud en is bovendien over het algemeen logischer. Toch kleven aan het voorstel ook enkele nadelen, waarvan wij er enkele in onze reactie benoemen.

Geslachtsneutraliteit

Een eerste actuariële aspect waarop wij in willen gaan betreft de vaststelling van de waarde en de daarvoor aan te kopen aanspraken na verdeling. Op twee momenten speelt daarbij het vraagstuk van eventuele discriminatie: eerst bij de waardebepaling van de aanspraken opgebouwd gedurende het huwelijk, en vervolgens bij de bepaling van de na verdeling toe te kennen aanspraken.

De pensioenuitvoerder houdt voor de aanspraken opgebouwd tijdens het huwelijk een technische voorziening aan die afhangt van onder meer de leeftijd en het geslacht van de deelnemer. De waarde van de aanspraak verschilt tussen een man en een vrouw van dezelfde leeftijd. Het is de vraag of dat waardeverschil tot uiting zou moeten komen in de te verdelen waarde. Wat ons betreft ligt het, zoals in het consultatiedocument wordt gesteld, voor de hand om uit te gaan van generieke en seksneutrale tarieven. Daarbij dient wel de leeftijd van de betreffende deelnemer als uitgangspunt te worden gehanteerd. Dat wil zeggen tarieven op basis van een generieke overlevingstafel (inclusief ervaringssterfte), met een generiek leeftijdsverschil tussen hoofd- en medeverzekerde, en met een generieke opslag voor toekomstige uitvoeringskosten. Al die aspecten kunnen wel populatiespecifiek worden vastgesteld, zodanig dat een echtscheiding (en de pensioenverdeling ten gevolge daarvan) naar verwachting actuarieel neutraal is voor het fonds.

De als hierboven beschreven vastgestelde pensioenwaarde wordt vervolgens – tenzij anders bepaald – door twee gedeeld, waarna aan elk van de ex-gehuwden de helft ervan toekomt. Het heeft onze voorkeur dat daarbij de zelfde grondslagen worden toegepast als hierboven beschreven. Ook nu wordt daarbij de werkelijke leeftijd gebruikt, maar nu ook die van de ex-partner. Daarmee komt het feitelijke leeftijdsverschil tussen de voormalige gehuwden alsnog tot uiting. Hoewel de toegepaste tarieven seksneutraal zijn, zullen de aanspraken van beide ex-gehuwden in de regel – vanwege hun onderling leeftijdsverschil - verschillen.

Het lijkt ons wenselijk dat aanstaande lagere regelgeving expliciet de voornoemde voorwaarden bevat, waaronder ook de (in het consultatiedocument onbenoemde) voorwaarde dat de te hanteren grondslagen naar verwachting actuariael neutraal zijn.

Terecht wordt in het consultatiedocument opgemerkt dat er voor geen van beide ex-gehuwden een prikkel zou mogen ontstaan om te opteren voor verevening boven conversie. Wij vragen ons af of deze doelstelling onder de voorgestelde benadering geheel te realiseren is. Ook daarbij speelt het werkelijke leeftijdsverschil tussen de ex-gehuwden een voorname rol. Een ander aspect dat het voorkomen van prikkels bemoeilijkt is dat het verevend ouderdomspensioen bij overlijden van de ex-partner vervalt aan de oorspronkelijk hoofdverzekerde, hetgeen een meerwaarde vertegenwoordigt. De vraag is of dat in de waardeverdeling in aanmerking genomen moet worden.

Behalve dat het handhaven van de mogelijkheid van verevening wellicht onvermijdelijk tot potentiële financiële prikkels leidt, vergroot dit ook de administratieve complexiteit. Het zou dan ook om die beide redenen goed zijn als de mogelijkheid geheel zou kunnen komen te vervallen. Dat de mogelijkheid desalniettemin wordt gehandhaafd is om op zich goede redenen. Doel ervan is om te voorkomen dat voor ex-partners op jonge leeftijd, als alimentatie door het overlijden van de voormalig partner wegvalt, de compenserende gelden uit bijzonder partnerpensioen wegvallen. Wellicht is het mogelijk datzelfde te bereiken zonder de mogelijkheid van verevening te handhaven. Dat kan mogelijk buiten de tweede pijler, maar wellicht ook erbinen door de optie aan te bieden om de waarde na verdeling van de aanspraak (ten dele of zelfs geheel) in plaats van in ouderdomspensioen om te zetten in partnerpensioen, verbonden aan het leven van de voormalig partner.

Een instemmingsrecht voor de pensioenuitvoerder hoeft in die situatie naar onze inschatting niet meer aan de orde te zijn.

Als verevening niet mogelijk blijft en er wordt geen alternatief aangeboden, dan blijft de ex-partner in geval van conversie voor compensatie van wegvallende alimentatie afhankelijk van de bereidheid van de pensioenuitvoerder om aan (onbepaalde) vervroeging van het verdeelde ouderdomspensioen mee te werken. Daarnaast wordt de mogelijkheid tot vervroeging beperkt door fiscale randvoorwaarden (stoppen met werken).

Premieovereenkomsten

In eerste instantie lijkt het verdelingsvraagstuk in geval van premieovereenkomsten aanzienlijk eenvoudiger dan in geval van uitkeringsovereenkomsten. Voor wat betreft de hierboven beschreven aspecten is dat onmiskenbaar het geval. In een ander opzicht is dat anders, namelijk als het gaat om het bepalen van het deel van het kapitaal dat tijdens de gehuwde periode is opgebouwd. Vanwege het toenemende aantal premieovereenkomsten én de toenemende omvang van de kapitalen is het van belang dat ook hiervoor een duidelijke wettelijke bepaling bestaat. Het consultatiedocument wijdt daaraan enkele woorden, maar die zijn wat ons betreft niet afdoende. Het aantal participaties op het moment waarop het huwelijk aanvangt is in de eerste plaats niet per se beschikbaar, de participaties bestaan immers mogelijk niet meer in de zelfde vorm. Maar daarnaast doet deze methodiek geen recht aan het feit dat de participaties mogelijk en bij langere verstreken periode zelfs waarschijnlijk niet (allemaal) aangehouden zouden zijn vanwege het lifecycleprincipe dat in premieovereenkomsten wordt gevolgd. Het kapitaal bij aanvang van het huwelijk zou dus niet gerendeerd hebben volgens de rendementen op de participaties. Beter zou het zijn om de werkelijk genoten (cohortspecifieke) rendementen gedurende de huwelijkse periode toe te passen op het kapitaal bij aanvang ervan, om zo te bepalen welk deel van het kapitaal bij echtscheiding betrekking heeft op de huwelijkse periode.

Willis Towers Watson – Wat wij doen

Willis Towers Watson is een vooraanstaande wereldwijd opererende consultant, broker en solutions provider die organisaties helpt om risico om te zetten in groeimogelijkheden. Sinds de eerste stappen in 1828 heeft Willis Towers Watson nu 40.000 werknemers in meer dan 140 landen. Wij ontwerpen en leveren oplossingen die risico beheren, arbeidsvoorwaarden optimaliseren, talent laten groeien en kapitaal effectief inzetten om organisaties en medewerkers te beschermen en te versterken. Ons unieke perspectief stelt ons in staat om verbanden te zien tussen talent, middelen en visie – de dynamische formule die bedrijfsprestaties verbetert.